

Gewone grootoorvleermuis

Plecotus auritus

De gewone grootoorvleermuis is geheel geelbruin tot grijs met een wat lichtere buik. Kenmerkend zijn de grote oren, die bijna even lang zijn als het lichaam. In lethargie worden de oren onder de vleugels gevouwen en zijn alleen de tragi zichtbaar. De gewone grootoorvleermuis is met een kopromplengte tot 53 mm, een spanwijdte tot 29 cm en een gewicht tot 9 g een middelgrote soort (DIETZ ET AL. 2011, SCHÖBER & GRIMMBERGER 1998). De echolocatie is zeer zacht en aangepast aan foerageren tussen gebladerte. Ook worden prooien gelokaliseerd aan de hand van de geluiden van de prooidieren zelf (ANDERSON & RACEY 1991, SWIFT 1998). Bij voldoende licht jagen gewone grootoorvleermuizen ook op zicht (EKLÖF & JONES 2003).

Leefomgeving

De gewone grootoorvleermuis is een soort van besloten omgeving. Het jachtgebied omvat uniform naaldwoud tot beukenbos, en parken en tuinen (DIETZ ET AL. 2011). Er wordt gejaagd in een min of meer vast aantal gebieden die afwisselend worden bezocht. De afstand tussen de verblijfplaats en het jachtgebied bedraagt in de regel niet meer dan 0,5 km, met uitschieters tot 3 km. Mannetjes vliegen verder van de verblijfplaats dan vrouwtjes (ENTWISTLE ET AL. 1996, REGELINK & DEKKER 2013).

Gewone grootoorvleermuizen gebruiken gebouwen en boomholten als zomerverblijfplaats. Ze worden vaak gevonden op zolders van kerken, kloosters, kastelen en oude boerderijen (BUYS 1996, DIETZ ET AL. 2011). Ze vliegen pas een uur na zonsondergang uit (DIETZ ET AL. 2011, ENTWISTLE ET AL. 1996). In juli-augustus vallen de kraamkolonies uiteen, maar in gebouwen blijven delen van de groep aanwezig.

De soort overwintert in zowel grote als kleine ruimten, zoals kerkzolders, bunkertjes, ruïnes en bomen. Individuen hangen vaak op plekken met instabiele temperatuur, zoals

bij de ingang van een object, of in muurspleten. Ze onderbreken hun winterslaap om te jagen, onder andere op de in de winterverblijven aanwezige insecten en spinnen (ROER 1969).

Voedsel

De gewone grootoorvleermuis foerageert hoofdzakelijk op nachtvlinders, en daarnaast op kevers, andere insecten en spinnen. Deze worden veelal van het gebladerte of van de grond geplukt. Prooien worden maar sporadisch in de vlucht gevangen. Vangsten worden verorberd op een hangplek hoger in de vegetatie of in een gebouw (DIETZ ET AL. 2011).

Areaal

De gewone grootoorvleermuis komt in Europa voor van de Atlantische Oceaan tot aan de Oeral en de Kaukasus, de zuidgrens ligt halverwege de schiereilanden in het Middellandse Zeegebied, de noordgrens in de zuidelijke helft van Scandinavië (DIETZ ET AL. 2011, ENTWISTLE 1999). De soort komt ook in het hooggebergte voor. Zomer- en winterverblijven liggen hooguit enkele tientallen kilometers van elkaar verwijderd; de langst afgelegde afstand bedraagt 90 km (DIETZ ET AL. 2011).

▶ Gewone grootoorvleermuis.
Foto: René Janssen.
Brown long-eared bat.

◀ Rustende gewone grootoorvleermuizen op een zolder.
Foto: Paul van Hoof.
Roost of brown long-eared bats inside an attic.

Voorkomen in Nederland

Prehistorie

Er zijn geen gegevens over het voorkomen van de gewone grootoorvleermuis in Nederland in deze periode.

Historische gegevens tot 1946

Pas na 1960 werd er bij inventarisaties en determinaties onderscheid gemaakt tussen de gewone en de grijze grootoorvleermuis (BAUER 1960, GLAS 1986). Volgens Van Bemmelen (1864) kwam de ‘grootoorvleermuis’ in het hele land voor en was hij vrij algemeen in Gelderland en Utrecht. Kraamkolonies waren bekend uit een nestkast in Haarlem, waar in 1935 en 1936 steeds vier vrouwtjes met jongen hingen. In Bunnik (UT) werd in mei 1937 een mogelijke kraamkolonie van 20 dieren gevonden in een kerktoeren (BELS 1952).

Periode 1946-1969

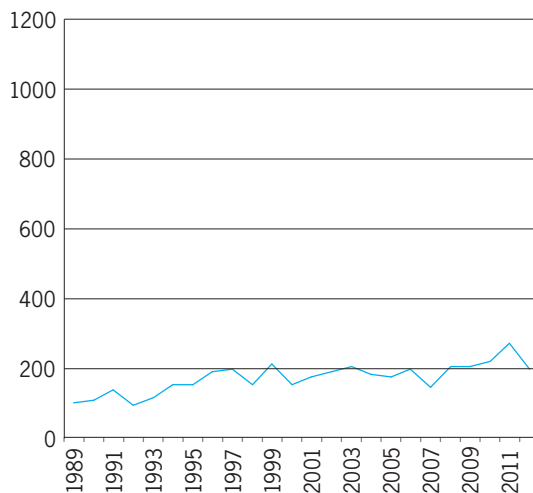
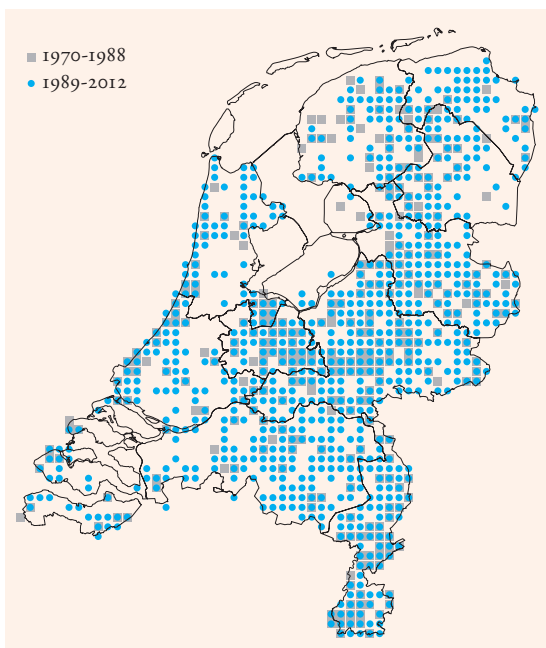
Waarnemingen van gewone grootoorvleermuizen uit deze periode zijn verspreid over heel Nederland, met uitzondering van de noordelijke delen van Noord-Holland, Friesland en Groningen en de Waddeneilanden (GLAS & VOÛTE 1992G).

Periode 1970-1988

De gewone grootoorvleermuis werd in deze periode in heel Nederland gevonden, met uitzondering van de Waddeneilanden en open gebieden als Noord-Groningen, het grootste deel van Flevoland, het Groene Hart en delen van Zeeland.

Periode 1989-2012

Het verspreidingspatroon komt grotendeels overeen met dat van de vorige periode. Opvallend verschil is dat noordelijk Noord-Holland en Noord-Groningen nu ook bezet zijn. Naast zekere waarnemingen zijn er ook veel waarnemingen van niet nader gedetermineerde gewone/grijze grootoor-

◀ Geïndexeerd aantal gewone grootoorvleermuizen (1989=100) in winterverblijven in 1989-2012.
Indexed number of brown long-eared bats (1989=100) in winter roosts in 1989-2012.

Gewone grootoorvleermuis.
 Foto: Paul van Hoof.
Brown long-eared bat.

vleermuizen, hoofdzakelijk waarnemingen met een bat-detector. Deze laten hetzelfde verspreidingsbeeld zien.

Veranderingen en oorzaken

Het ligt voor de hand dat de toename in het aantal vindplaatsen in de laatste periode vooral een gevolg is van verbeterde onderzoeksmethoden en -intensiteit: tegenwoordig beschikken veel meer mensen over gevoelige batdetectors, waardoor de zachte echolocatie van de soort eerder gehoord wordt. Bovendien is het analyseren van opgenomen geluiden inmiddels gemeengoed. In de Kop van Noord-Holland levert het gebruik van vleermuiskasten als inventarisatiemiddel nieuwe informatie op over gewone grootoorvleermuizen in gebieden waar de soort tot dan toe niet bekend was.

Uit de tellingen van overwinterende vleermuizen komt een stijgende trend van de populatie naar voren: het aantal getelde dieren is in de periode 1988-2012 ongeveer verdubbeld. Van trends in de zomer zijn weinig bruikbare gegevens bekend. Buys et al. (2009) zien een stabiele populatie op kerkzolders in Noord- en Midden-Limburg.

Bedreigingen en bescherming

Een bedreiging is de sterke secularisatie: veel kerken en kloosters hebben hun oorspronkelijke functie verloren en worden omgebouwd. Het is van groot belang dat bij het aanpassen van deze gebouwen rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van gewone grootoorvleermuizen. Ditzelfde geldt voor aanpassingen in de omgeving die leiden tot verminderd voedselaanbod.

Omdat lang niet alle verblijven bekend zijn is het van belang dat dit soort gebouwen systematisch en grondig onderzocht worden op de aanwezigheid van gewone grootoorvleermuizen (BUYS ET AL. 2009). Houtconserveringsmiddelen kunnen vleermuizen doden (VOÛTE & LINA 1986); grootoorvleermuizen zijn extra kwetsbaar omdat ze veelal het hele jaar in een verblijfplaats aanwezig zijn. De soort mijdt nachtelijk kunstlicht (DIETZ ET AL. 2011) en het 'aanlichten' van monumentale gebouwen en kerken heeft mogelijk een nadelig effect op de gewone grootoorvleermuis. Het is raadzaam om gebouwen waarvan bekend is dat er gewone grootoorvleermuizen verblijven niet 'aan te lichten' op de plaatsen waar de dieren uitvliegen. Er zijn gevallen bekend van huiskatten die erin slagen uitvliegende grootoorvleermuizen te 'slaan' (PÖSCHKENS 1998). Voor zover bekend vormt dit hooguit lokaal een bedreiging voor de soort.

Jan C. Buys

SUMMARY

Brown long-eared bat *Plecotus auritus*

The brown long-eared bat is common throughout the Netherlands, with the exception of open lowland areas. The number of sites where brown long-eared bats have been found has increased thanks to the use of bat detectors and bat boxes, and efforts to monitor attics. The number of animals in hibernacula has also increased. Brown long-eared bats hunt in forest areas, parks and gardens. Nursery colonies have been found in trees as well as inside buildings.